

บทที่ 8 กระบวนการกำหนด นโยบายสาธารณะ

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

■ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของสหรัฐฯ 5 ขั้นตอน (ซมิคท์และคณะ)

- วาระการก่อตัว/การนำเสนอปัญหาเข้าสู่การพิจารณา
- วาระการพิจารณานโยบาย
- วาระการอนุมัตินโยบาย
- วาระการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- วาระการประเมินผล

ขั้นตอนสำคัญของการกำหนดนโยบาย

- การก่อตัวของนโยบาย
- การเตรียมร่างข้อเสนอแนะนโยบาย
- การตัดสินใจกำหนดนโยบาย
- การประกาศใช้นโยบาย

การก่อตัวของนโยบาย

- ปัญหา — สภาพที่ก่อให้เกิดความต้องการ ความขาดแคลน ความไม่พอใจ ส่งผลให้มีการเสาะแสวงหาแนวทางการแก้ไขโดยผู้ประสบปัญหา หรือบุคคล/กลุ่มบุคคลอื่นทำแทน

การก่อตัวของนโยบาย

■ เงื่อนไขของปัญหา 4 ประการ

- ปัญหาตามความหมายเชิงนโยบาย
- การมองเห็นความสำคัญของปัญหาโดยคนกลุ่มอื่น/ผู้กำหนดนโยบาย
- ความแตกต่างในมุมมองของแต่ละกลุ่ม
- การนิยามปัญหาแตกต่างกันตามเวลา

■ ปัญหาและข้อเรียกร้องที่ผู้กำหนดนโยบายเลือก/ให้ความสนใจจะถูกยก เป็นปัญหาเชิงนโยบาย

ปัญหาเชิงนโยบาย

- **Peters** - “ส่วนหนึ่งของปัญหาที่เหมาะสมจะได้รับการแก้ไขโดยรัฐบาล และมีความหมายมากพอที่จะดึงดูดความสนใจจากผู้กำหนดนโยบาย”
- **Kingdon** - “หัวข้อหรือปัญหาที่ข้าราชการและกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับข้าราชการให้ความสนใจอย่างจริงจังในช่วงระยะเวลาหนึ่ง”

ลักษณะของปัญหาเชิงนโยบาย 2 ลักษณะ

- ปัญหาเชิงนโยบายของสังคมทั่วไป
- ปัญหาเชิงนโยบายที่เป็นทางการ
- การกำหนดปัญหาเชิงนโยบายถือเป็นกิจกรรมการเมือง ใครสามารถควบคุมประเด็นการกำหนดปัญหาเชิงนโยบายได้จะสามารถทำให้การกำหนดนโยบายเป็นไปทิศทางที่ตนต้องการ

ผู้มีบทบาทในการกำหนดปัญหาเชิงนโยบาย

- กลุ่มผลประโยชน์
- ผู้นำ / กลุ่มผู้นำ
- สถาบันของรัฐ — คณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร, กลุ่มข้าราชการ, กลุ่มธุรกิจเอกชน

การหยิบยกปัญหาขึ้นเป็นปัญหาเชิงนโยบาย

- ปัญหานั้นสอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีความสำคัญ ขึ้นอยู่กับ
 - อำนาจของกลุ่ม / สถานภาพทางสังคมของกลุ่ม / จำนวนบุคคลในกลุ่ม
- ปัญหานั้นสอดคล้องกับนโยบายเน้นหนักของผู้บริหารเมืองที่ใช้ในการหาเสียง
 - ผลกระทบของปัญหา / ความคล้ายคลึงกับปัญหาที่เคยเกิด / ผลต่อเนื่องจากโครงการอื่น / เกี่ยวข้องกับค่านิยมหรือสถาบันทางสังคมที่ประชาชนยึดถือ / ไม่สามารถแก้ไขโดยเอกชน / ความพร้อมทางเทคโนโลยีของภาครัฐ

การเตรียมข้อเสนอร่างนโยบาย

■ เริ่มจาก

- ผู้กำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการ
- ที่ปรึกษาทางการเมือง
- กลุ่มผลประโยชน์

- ผู้กำหนดนโยบายจะได้รับการเสนอแนะทางเลือกหลายๆ ทาง ซึ่งอาจจะให้ประโยชน์ต่อกันในสังคมต่างกัน

ขั้นตอนการเตรียมร่างนโยบาย

- การจัดระเบียบวาระและเปิดให้มีการอภิปราย
- การสำรวจสถานการณ์ — กำหนดนโยบายใหม่ / ปรับปรุงนโยบายเดิม
- การกำหนดทางเลือก (วิจัย+เก็บข้อมูล / วิเคราะห์ข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) - ข้อควรพิจารณาในการกำหนดทางเลือก
 - อุปสรรคและโอกาส / ข้อสมมติฐานที่ใช้เป็นพื้นฐาน
 - ความขัดแย้งหรือเห็นด้วย / รูปแบบพฤติกรรมทั่วไปที่มีผลกระทบและได้รับผลกระทบ
 - เวลา / ขอบเขต

ขั้นตอนการเตรียมร่างนโยบาย (ต่อ)

- การกำหนดแนวทางการกระทำ/กิจกรรมของแต่ละทางเลือก
 - นำวัตถุประสงค์ที่ได้จากการระบุปัญหา มาพิจารณากำหนดเป็นเป้าหมายของการแก้ไข้ปัญหา
 - จัดทำแนวทางและมาตรการในการดำเนินการ
 - กำหนดหน่วยงานที่จะรับผิดชอบดำเนินการตามแนวทางและมาตรการที่กำหนดขึ้น

การกำหนดเป็นนโยบาย (ตัวอย่าง : สหรัฐฯ)

- การกำหนดนโยบายของฝ่ายนิติบัญญัติ
- การกำหนดนโยบายของฝ่ายบริหาร
- การตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ

การตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ

- การตัดสินใจ — เป็นข้อเสนอที่ดีที่สุด เป็นไปได้มากที่สุด อยู่ในขอบเขต+อำนาจหน้าที่
- องค์ประกอบของการตัดสินใจ+กระบวนการตัดสินใจ
- ทฤษฎีการตัดสินใจ — เหตุผล / ค่อยเป็นค่อยไป / ผสมผสาน
- เกณฑ์การตัดสินใจ — ค่านิยม ความผูกพันทางการเมือง ผลประโยชน์ของผู้เลือกตั้ง มติมหาชน
- รูปแบบการตัดสินใจ — ต่อรอง ชักชวน ออกคำสั่ง

การประกาศนโยบายสาธารณะ

- ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อดำเนินการในการปฏิบัติ
- ให้ประชาชนทราบเพื่อเตรียมตัวปฏิบัติตามได้ล่วงหน้า

เอกสารอ้างอิง

- ชันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2546. นโยบายสาธารณะ. เชียงใหม่. คณิ่งนิจการพิมพ์. (บทที่ 7 : 146-172)